

استفانی کرونین

ارنشر و حکومت پهلوی

غلامرضا علی بابایی

انتشارات مجسته

۱۳۹۸

سرشناسه	کرونین، استفانی Cronin, Stephanie
عنوان و نام پدیدآور	ارتش و حکومت پهلوی / استفانی کرونین؛ [ترجمه] غلامرضا علی بابایی
مشخصات نشر	تهران: خجسته، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۴۸۰ ص.: جدول. ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
فروست	تاریخ معاصر ایران؛ ۲
شابک	978-964-2975-70-9
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبا
یادداشت	The army and the creation of the Pahlavi state in Iran, 1910-1926. عنوان اصلی
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	رضا پهلوی، شاه ایران، ۱۲۵۷-۱۳۲۳. Reza Pahlavi, King of Iran
موضوع	ایران. ارتش - تاریخ - ۱۳۰۴-۱۳۵۷. Iran. Artesh - History - 1925-1978
موضوع	ایران - سیاست و حکومت - ۱۳۰۴-۱۳۵۷. Iran - Politics and government - 1925-1978
موضوع	ایران - تاریخ - پهلوی - ۱۳۰۴-۱۳۵۷. Iran - History - Pahlavi - 1925-1978
رده‌بندی سگره	DSR ۱۱۹ / ک ۴ الف ۴
رده‌بندی دیوبی	۹۵۵/۰
شماره کتابشناسی	۳۴۸

استفانی کرونین

ارتش و حکومت پهلوی

غلامرضا علی بابایی

ویراستاران: آذربیداری، ویرایش مخبرایی

مریم ایزدی، ویرایش فنی

حروف چینی: شبستری

چاپ و صحافی: قشقایی

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۸

Email: khojasteh_press@yahoo.com

Telegram: T.me/khojastehpub

Instagram: khojasteh_pub

فروش الکترونیکی

Persianbook.net

نشانی: خیابان انقلاب، خیابان منبری جاوید (اردیبهشت)، بین خیابان وحید نظری و خیابان روانمهر، بن‌بست توحید، شماره ۴، واحد ۴، کد پستی: ۱۳۱۴۶۱۵۱۴۷، تلفن: ۰۶۶۴۶۰۲۸۳، فاکس: ۰۶۶۹۵۹۹۲۳

ISBN 978-964-2975-70-9

قیمت: ۷۰,۰۰۰ تومان

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۷۵-۷۰-۹

فهرست

۷	یادداشت ترجمه
۱۳	مقدمه
۱۵	مقدمه
۴۱	۱. ژاندار، ی. ولتر، در سالهای ۱۲۸۹ تا ۱۲۹۹ ش
۱۰۱	۲. قزاقها در سالهای ۱۲۸۵ تا ۱۲۹۹ ش...
۱۵۸	۳. استیلای قزاق، از ۱۲۹۹ تا ۱۳۰۰ ش
۱۸۶	۴. تأسیس ارتش نوین در سالهای ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۵ ش
	۵. ناخشنودی و مخالفت سیاست در ارتش
۲۴۱	نوین در سالهای ۱۳۰۰ ش تا ۱۳۰۵ ش
۲۹۹	۶. روابط مقامات کشوری و لشکری، ۲۹۹ ش تا ۱۳۰۵ ش
۳۵۹	نتیجه گیری
۳۷۹	پیوست ها
۴۳۵	کتابنامه
۴۶۵	نمایه

یادداشت مترجم

● پیش‌زمینه‌ی تشکیل ارتش نوین و تأسیس سلسله پهلوی

پیامدهای جنگ جهانی اول، برای ایران؛ به‌ویژه با توجه به نقاط ضعف سلسله قاجاریه به لحاظ سیاسی و نظامی، و پیروزی بلشویک‌ها در روسیه در سال ۱۹۱۷ میلادی، در دوره مهمی هستند که بر نقش ارتش در حکومت ایران، تأثیر زیادی گذاشت. قرارداد ۱۹۱۹ کاکس- وِثوق‌الدوله، دقیقاً بیان‌کننده نگرانی‌های دولت استعماری بریتانیا نسبت به منافع خود در ایران است. لذا چون آخرین پادشاه قاجار، با وجود هدف‌های آنها را عملی سازد، انگلیسی‌ها زمینه کودتای سوم اسفند ۱۲۹۸ را فراهم و در نهایت به تأسیس سلسله پهلوی کمک نمودند.

تأسیس ارتش متحدالشکل که شعار رضاخان بود، درواقع در راستای مفاد ماده ۳ قرارداد ۱۹۱۹، است که می‌گوید:

حکومت انگلستان متعهد می‌شود، به هزینه دولت ایران، هر تعداد افسر و هر میزان اسلحه و مهمات (از انواع جدید) که به تشخیص کمیسیون مختلط نظامی برای نوسازی ارتش ایران لازم باشد در اختیار حکومت ایران قرار دهد و این کمیسیون مختلط که در آن افسران ایرانی و انگلیسی بالسویه عضویت خواهند داشت، بی‌درنگ پس از امضای قرارداد فعلی تشکیل

خواهد شد. حکومت ایران، تشکیل یک چنین ارتش متحدالشکل را برای ایجاد نظم در داخله مملکت و حفظ تمامیت و امنیت مرزهایش لازم تشخیص می‌دهد.

تشکیل «ارتش نوین ایران» در حقیقت یک ضرورت تاریخی بود، چرا که یک دیوان سالاری نظامی بدون یک فرماندهی واحد و متمرکز، قادر نبود تا: امنیت را در سرتاسر کشور برقرار ساخته و از گسترش جنبش‌های انقلابی و آزادی خواهانه جلوگیری کند.

۲. مانی نفوی - سیاسی - نظامی دولت جدیدالتأسیس «اتحاد جماهیر شوروی» در ایران اثر...

۳. از منافع استراتژیک انگلیسی‌ها در ایران دفاع نماید.
بنابراین بازسازی اساسی و استفاده از قوای رنگارنگ ایران^۱ به صورت یک تشکیلات متحدالشکل تحت فرماندهی «رضاخان سردار سپه» آغاز شد و بدین ترتیب شالوده یک دیوانه نظامی به مفهوم واقعی آن ریخته شد.

● درباره کتاب حاضر

پیرامون نقش ارتش در تشکیل حکومت پهلوی، مطالب فراکنده‌ای در منابع فارسی و خارجی وجود دارد ولی کتاب حاضر نخستین اثری است که به طور مستقل به این موضوع پرداخته و تمام جوانب را تا حد امکان با دیدگاهی بی‌غرضانه بررسی کرده است.

● درباره نویسنده و سبک وی

خانم استفانی کرونین از «مؤسسه مطالعات شرقی و آفریقایی» دانشگاه لندن، با تکیه بر منابع متعدد فارسی و نیز زبان‌های اروپایی با به کارگیری روش‌های

۱. منظور، بریگاد قزاق، ژاندارمری دولتی ایران، پلیس جنوب ایران و بریگاد مرکزی است.

علمی تحقیق و عدم توجه به شایعات تاریخی، به کالبدشکافی کودتای اسفند ۱۲۹۹ ش، پرداخته و چگونگی تکوین «ارتش نوین» رضاشاهی را با دقت و حوصله فراوان به رشته تحریر درآورده است.

مجموعه حاضر پرداختی نو با تحلیلی موشکافانه از گوشه‌هایی از تاریخ معاصر ایران است که نویسنده آن سعی دارد تا با استناد به اسناد فراوان چاپ شده و چاپ نشده‌ای که در آرشیوهای وزارت خارجه انگلیس، پرونده‌های وزارت هوانوردی، کتابخانه دیوان هند و ... موجود است، تصویر شفافی از آن ارائه دهد. در این تحقیق عالمانه، نویسنده با بی‌طرفی هرچه تمام‌تر توانسته است، زنگار از آئینه زمان برگرفته و سیمای حقیقی وقایع آن دوران را به نمایش گذارد؛ و در انجام این مهم نیز به توفیقی چشمگیر دست یافته است.

● توضیحات ترجمه

برگردان فارسی این اثر بدون هیچ کم و کاست انجام گرفته است. با توجه به پیچیدگی کلام نویسنده، سعی شده است تا ضمن رعایت امانت در برگردان فارسی، انتقال معنا به طرز صحیحی صورت گیرد.

از آنجا که کتاب حاضر گستره وسیعی از مسائل سیاسی و نظامی اصلی و فرعی را دربرمی‌گیرد، لذا سعی شده است تا ضمن ارائه بازبینی‌های لازم، با استفاده از منابع معتبر موجود، به روشن شدن مفاهیم و درک هر چه درست‌تر از متن کمک نماید. لازم به یادآوری است که مسئولیت این گونه مطالب به عهده نویسندگان آنهاست.

در مورد اصطلاحات نظامی کوشش شده است تا حتی المقدور از اصطلاحات مرسوم آن زمان استفاده شود تا بدین ترتیب حق مطلب ادا گردد، لذا برای تطبیق این قبیل واژگان که حدود یک قرن قبل مورد استفاده قرار می‌گرفته است، معادل رایج آنها در فهرست صفحه بعد آورده می‌شود:

اسامی قدیم و جدید در ارتش ایران

اسامی جدید	اسامی قدیم	ردیف	اسامی جدید	اسامی قدیم	ردیف
استوار	آسپران	۲	یگانی که دارای رسته های پیاده نظام، سوار و نظام و توپخانه باشد	آسپران	۱
سوار	ارکان کل حرب قشون مهن	۴	ستاد	ارکان حرب	۳
سرگرد	امیر لشکر، امیر پنجه و میر پنچ	۶	اسواران	اسکادران ^۱	۵
آتش	باطری	۸	گردان	باطالیون ^۲	۷
نوع روش سربازگیری که در قدیم اعمال می شد که مبتنی بر تهدید اهالی هر روستا برای قتل عدای سرباز	بُنبجه	۱۰	تیپ	برگاد ^۳	۹
پروچم	بیری نظامی	۱۲	اسواران	بهادران	۱۱
جوخه	جوقه	۱۴	سرباز	تابین	۱۳
هنگ	درومان ^۴	۱۶	لشکر	دیویزیون ^۵	۱۵
پادگان	ساخلو	۱۸	شهد	زرنال	۱۷
الفر	صاحه مند	۲۰	سروان	سلطان	۱۹
ارتش	نون	۲۲	هنگ	فوج	۲۱
سروان	کارتان	۲۴	دژیان	قلعه یگی	۲۳
فرمانده	نوماندان	۲۶	سرهنگ	کلل	۲۵
سرهنگ دوم	لیوتنانت کلل ^۷	۲۸	سنان	لیوتنانت	۲۷
مسل	مترالیز ^۸	۳۰	سرگرد	ماژور	۲۹
ستوان یکم	نایب اول	۳۲	ستوان یاز، بعد از استوار	معین نایب	۳۱
ستوان سوم	نایب سوم	۳۴	ستوان دوم	نایب دوم	۳۳
گروهبان یکم	وکیل اول	۳۶	سرباز	نظامی	۳۵
گروهبان دوم	وکیل راست	۳۸	گروهبان ^۹	وکیل چپ	۳۷
			سرگرد	یاور	۳۹

1. otryad

2. squadran

3. battallion

4. brigade

5. division

6. regiment

7. lt. colonel

8. mitrallause

مترجم همچنین برای روشن‌تر بیان کردن مقصود نویسنده در برخی از جاها ناگزیر به استفاده از بیان مطالب در داخل قلاب [] شده است. در تبدیل تاریخ‌ها از میلادی به شمسی کوشش به عمل آمده است تا حتی‌الامکان تاریخ دقیق رویداد ذکر شود. اعداد فارسی بالای برخی از کلمات، اشاره به پانویس و اعداد لاتین داخل قلاب [] اشاره به منابعی دارد که مورد استفاده نویسنده بوده است که تمام این منابع عیناً در پایان کتاب آورد شده‌اند.

غلامرضا علی‌بابایی

ویراست اول: بهار ۱۳۷۷

ویراست دوم: زمستان ۱۳۹۴